

Datum
2019-06-10
Adress
August Palms Plats 1
Diarienummer
STK-2019-403

Yttrande

Till
Utbildningsdepartementet

Remiss från Utbildningsdepartementet - En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (SOU 2019:6) U2019/00304/UH

Yttrande

Betänkandet *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan* (SOU2019:6) är omfattande och belyser styrningsfrågor som avser lärosätenas inre organisation. Kommunstyrelsen har därav valt att enbart kommentera vissa delar.

Kommunstyrelsen vill lyfta avsaknaden av ett övergripande perspektiv när det gäller kompetensförsörjning och behovet av högre utbildning. Det finns till exempel ingen analys kopplat till demografiutvecklingen, vilket till stor del påverkar utformningen av utbildning kommande år. Detta är viktigt för Malmö som är en starkt växande stad med många unga. Kommunstyrelsen hade önskat att betänkandet i högre grad hade poängterat och lyft fram behovet av regional samverkan och analys för dimensionering av utbildningsplatser och forskning.

Följande förslag vill kommunstyrelsen särskilt uppmärksamma:

4. Principer för ändamålsenlig styrning

Forskare och lärare ska få större möjlighet att delta i beslut som rör beredning av utbildning, vilket är bra. Då lärosätena existerar i ett sammanhang bör input från flera externa aktörer inhämtas med hänsyn taget till främjandet och värnandet av den akademiska friheten.

5. En långsiktig, sammanhållen och dialogbaserad styrning

Kommunstyrelsen ser positivt på en mer långsiktig planeringshorisont då det kan främja en kontinuerligt hög utbildningskvalitet samt att det ger en ökad förutsägbarhet då det gäller rekrytering. Det behövs ändå en lyhördhet vad avser samhällets kompetensbehov och metoder behöver identifieras för hur regeringen inhämtar och tillvaratar denna information.

Flertalet utbildningar är långa och det ställer höga krav på möjlighet till omställning. En flexibilitet att möta eventuella förändringar kan vara nödvändig. I den föreslagna, i högre utsträckning tillitsbaserade styrningen, är det viktigt med mål och uppföljning av målen. Kommunstyrelsen vill betona vikten av statlig styrning, vad avser likvärdigt innehåll och kvalitet i utbildningarna. Detta är av vikt för såväl legitimations- och bristyrken som andra utbildningar.

Det är positivt med en dialogbaserad styrning, mellan lärosäten och regering, men den bör innebära en dialog med kommunerna och regionerna om behov och inriktning på utbildningarna för den verklighet som det ska utbildas mot.

Förslag saknas om hur samarbetet med omvärlden bör utformas. Kommuner, regioner och näringsliv bör ges möjlighet att få ingå i dialog där synpunkter kan ges utan att det blir krav som kan styra den akademiska friheten.

Gällande den analysfunktion som föreslås vore det önskvärt med en bredare sammansättning där även extern expertis ingår. Analysfunktionen bör ha en samlad bild av de områden som rör utbildning, arbetsmarknad, kompetensförsörjning kopplad till omvärldsbevakning och innovationsfrågor.

6. Utbildning och forskning

Kommunstyrelsen instämmer i att det finns behov av särskild styrning av utbildning inom vissa bristyrken, exempelvis inom offentlig sektor, som till stor del beror på befolkningsutvecklingen. Utbildningsbehovet ska svara mot studenternas efterfrågan samt arbetslivets och samhällets behov. Frågan är hur och vem som tillser att dessa behov sammanfaller. Utbildningsbehovet föreslås fortsatt vara lärosätenas uppdrag men att regeringen styr omfattningen på totalnivå samt omfattningen av vissa utbildningar som leder till legitimationsyrken, där behovet påverkas av politiska beslut. Då det finns svårigheter att rekrytera ett antal välfärdstjänster bör det även gälla utbildningar till andra yrken. En nära dialog och samverkan mellan arbetsmarknadens parter och lärosätena är avgörande för att skapa rätt förutsättningar. Ytterligare analys av demografisk utveckling och matchningsproblematik rörande framtida behov och utmaningar på arbetsmarknaden är önskvärd.

Kommunstyrelsen vill även betona vikten av att aktivt arbeta för att öka mångfalden och säkerställa att inte någon studentgrupp missgynnas. Utredningen belyser svårigheter för studenter att informera sig om utbildningar och göra sina val utifrån detta. Vissa grupper läser exempelvis i högre grad kortare utbildningar. Det kan finnas behov av insatser så att till exempel ungdomar från studieovana hem, nyligen invandrad eller med funktionsnedsättning får stöd i att göra informerade val. Tydliga webbsidor är en förutsättning, men det är nödvändigt att identifiera och pröva fler åtgärder i syfte att förenkla och förtydliga. För att nå en bredare målgrupp behöver lärosätena främja deltidskurser och distanskurser, vilket är fördelaktigt ur ett jämställdhets- och tillgänglighetsperspektiv. I viss mån saknas jämlighetsdata i utredningen. Vissa faktorer anges men fler borde ingå exempelvis unga kvinnor av utomeuropeisk härkomst, unga män från svensk landsbygd eller personer med funktionsnedsättning. Den typ av kunskap kan behövas för att utveckla rekryteringen.

Det bör finnas en överensstämmelse mellan antalet utbildningsplatser och forskningsresurser då exempelvis utbildningen i skola och förskola, enligt skollagen, ska vila på vetenskaplig grund och ska utvecklas med stöd av forskning. I dagsläget går en proportionellt sett liten andel forskningsanslag till forskning om utbildning, skola och flera andra välfärdsområden. Betänkandet ger en möjlighet för, att de statliga forskningsanslagen i högre grad bör riktas mot dessa områden för att bättre motsvara lärosätenas stora studentvolym och samhällsansvar, men detta behöver ännu tydligare lyftas fram.

Det saknas resonemang om verksamhetsförlagd utbildning inom kommunal verksamhet och finansiering av densamma. Kommunerna anordnar praktikplatser inom flera verksamheter. Behovet av handledare är stort och en brist på dessa kan bidra till att för få praktikplatser skapas i relation till efterfrågan. I kommunen är praktikplatser en ekonomisk resursfråga. Om möjligheten att söka medel för handledning skulle fler platser kunna skapas. Kompetensförsörjning och livslångt lärande är viktiga perspektiv liksom att utbildning inte uteslutande sker inom högskola och universitet utan även på arbetsplatsen. Detta gäller såväl utbildningar på grundnivå som specialistutbildningar. Lärosätenas roll och betydelse för fortbildning och kompetensutveckling inom välfärdssektorn bör lyftas fram. För att tillgodose skolors kompetensbehov och göra exempelvis läraryrket attraktivt är ett bra utbud och varierande former för kompetensutvecklande utbildningar rimligen viktiga. Dessa bör beaktas och utvecklas i en regional samverkan.

Kommunstyrelsen ser positivt på en översyn gällande statsanslag för forskning och externa forskningsmedel. Kommunstyrelsen instämmer i att forskningsfinansieringen bör ses över utifrån en mer ändamålsenlig styrning där lärosätena framöver tilldelas de resurser som krävs för att skapa förutsättningar som bidrar till att utveckla kvalitet. Kommunstyrelsen vill dock se en starkare forskningsanknytning, då flera verksamheter bör vila på vetenskaplig grund samt vikten av nationella forskarskolor och möjligheter att kombinera forskning och arbete. Det saknas forskning inom en rad områden till exempel inom förskolan men även gällande personer med funktionsnedsättning. Praktiknära forskning som utvecklar verksamheters stöd i vardagen, som exempelvis inom LSS-verksamheter, saknas i stor utsträckning.

7. Samverkan och samhällspåverkan

Den nya och bredare formuleringen i högskolelagens 1 kap 2§ är bra om den förväntas främja en samverkan mellan kommun och lärosäten som forskningsarbeten eller spridning av forskningsresultat. Dock presenteras inga förslag för att utveckla samverkan vilket gör att man kan ifrågasätta om den är tillräckligt tydlig. För att möjliggöra spridning av forskningsresultat och stärka grundutbildningarnas och forskningens förankring i välfärdsyrkenas praktik är ett nära samarbete och kommunikation mellan kommun och lärosäten av vikt. Ett sätt att minska gapet mellan dessa arenor och göra exempelvis läraryrket mer stimulerande, samtidigt som man stärker den vetenskapliga grunden för lärarutbildningarna, är att utveckla och tilldela anslag till praktiknära forskning och samarbeten mellan forskare och lärare i linje med försöksverksamheten för *Utbildning, forskning och lärande*.

Överlag saknas en beskrivning av hur dialogen ska ske och i vilka forum den ska äga rum. Det ges inte heller någon närmare beskrivning av stöd för att utveckla samverkan, vare sig vilka områden, metoder eller utvärdering som avses. Om förslaget innebär att samverkan ska bedrivas utifrån varje lärosätes perspektiv och behov önska kommunstyrelsen att förslaget erbjöd mer handlingsutrymme för kommuner att ta initiativ till och leda samverkan med lärosäten och andra aktörer utifrån verksamhetens kompetens och behov.

9. Resurstilldelning

Utredningen förbiser den forskning som kommuner och regioner utför och att förslaget inte stärker kommunal forskning. En oro över utvecklingen av den forskning som bedrivs inom exempelvis utbildningar mot välfärdssektorn låses vid högskolan. Innovation och välfärdsteknik skapas nära verksamheter där behoven är tydliga. Betänkandet bör i högre grad lyfta fram det regionala utbildnings- och forskningsbehovet som grund för tilldelning av resurser.

Ordförande

.....
Karin Stjernfeldt Jammeh
.....

Sekreterare

.....
Anna-Lena Alnerud
.....